

TİDİSAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of Turk & Islam World Social Studies

**İklim Değişikliğinin Toplumsal Etkilerine
Karşı Alternatif Bir Politika Olarak Yeşil
Sosyal Politika**

**Green Social Policy as an Alternative Policy
Against the Social Impacts of Climate
Change**

Ömer BOSNALI*

Geliş/Submitted: 12.08.2026

Kabul/Accepted: 29.09.2026

Citation / Atıf

Bosnalı, Ö. (2026). İklim değişikliğinin toplumsal etkilerine karşı alternatif bir politika olarak yeşil sosyal politika. *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13 (50), 118-133.

Makale Türü:

Araştırma Makalesi

Article Information:

Research Article

10.29228/TIDSAD.88372

This article was checked by Intihal.net. Bu makale İntihal.net tarafından taranmıştır.

This article is under the Creative Commons license. Bu makale Creative Commons lisansı altındadır.

* Dr. Öğr. Üyesi, Düzce Üniversitesi, omerbosnali@duzce.edu.tr

TİASAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of Turk & Islam World Social Studies

Öz: Bu makalede iklimdeki değişimin yol açtığı iklim krizlerinin sosyal tesirleri, sosyal politika açısından ele alınmak suretiyle toplumsal risklerin oluşturduğu tehlikelere karşı geliştirilen yeni siyaset yaklaşımları yeşil sosyal politika paradigması çerçevesinde değerlendirilmiştir. Çalışmamızda iklim krizi sadece doğal ortam olarak değil, aynı zamanda toplumsal iktisadi ve siyasi bir dönüşümün tetikleyici ögesi olarak ele alınıp klasik toplumsal politika paradigmasının yetersiz kaldığı; bu önceki anlayışın ekolojik hassasiyete sahip holistik bir sosyal politika anlayışı ile ikame edilmesi gerekliliği savunmuştur. Bilindiği gibi iklimsel değişim, artan çevre bozulmasına, kuraklığa, aşırı hava olaylarına, doğal afet ve biyolojik çeşitlilikte kayıp gibi birçok probleme yol açmaktadır. İklim değişikliği insan hayatını önemli ölçüde etkilemektedir. İnsan hayatı sürdürülebilirlik açısından ciddi risklerle karşı karşıyadır. İnsan ve insanla alakalı her sorun sosyal bilimlerin konusunu teşkil etmektedir. İklim krizleri bütün sosyal sınıfları etkilemekte, bilhassa yoksulları, kadınları, çocukları, göçmenleri ve kırılgan grupları daha derinden etkilemektedir. Bu bakımdan ele aldığımızda iklimsel değişim sosyal politika disiplinin odak noktasında yer alan global bir problem haline gelmiştir. Bu makale ile iklimsel değişiklikle sosyal politika arasındaki mevcut ilişki incelenerek ekolojik sürdürülebilirlik ile sosyal adaletin birlikte tesis edildiği yeşil sosyal politikanın ehemmiyeti ortaya konmak hedeflenmiştir. Bu surette yeşil sosyal politikanın geleneksel sosyal refah sistemlerinin dönüşümünde nasıl bir rol oynayabileceği ortaya konulmak istenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal politika, Yeşil sosyal politika, yeşil istihdam, sosyal refah sistemleri.

Abstract: In this article, the social impacts of climate crises triggered by climate change are examined from a social policy perspective, and new policy approaches developed to address the threats posed by social risks are evaluated within the framework of the green social policy paradigm. In our study, the climate crisis is addressed not only as a natural phenomenon but also as a trigger for social, economic, and political transformation; we argue that the classical social policy paradigm is inadequate and that this previous understanding must be replaced with a holistic social policy approach that incorporates ecological sensitivity. As is well known, climate change leads to numerous problems, such as increasing environmental degradation, drought, extreme weather events, natural disasters, and loss of biodiversity. Climate change significantly affects human life, which faces serious risks in terms of sustainability. Every issue concerning humans and human-related matters falls within the scope of the social sciences; climate crises affect all social classes, but particularly impact the poor, women, children, migrants, and vulnerable groups more deeply. From this perspective, climate change has become a global problem at the center of the social policy discipline. This article aims to examine the existing relationship between climate change and social policy and to highlight the importance of "green social policy," which establishes both ecological sustainability and social justice. In this way, the article seeks to demonstrate how green social policy can play a role in transforming traditional social welfare systems.

Keywords: Social policy, Green social policy, green jobs, social welfare systems.

Giriş

Sanayi devrimi sosyolojik ve ekonomik yapıyı etkilediği gibi ekolojik yapıyı da önemli ölçüde etkilemiştir. Sanayi devrimi sonrası yoğun bir şekilde kullanımına başlanan fosil yakıtlar milyonlarca yılda oluştuğundan yenilenemez enerji kaynaklarıdır. Bu yakıtların yoğun kullanımı hava kirliliği ve asit yağmurlarına yol açarken, sera etkisi (küresel ısınma) oluşturmaktadır. Bu fosil yakıtların kullanılması iklim değişikliğinin asıl etkeni olarak gündeme gelmekte ve sanayileşmenin ilk evrelerinden günümüze dek artarak süre gelmektedir. Fosil yakıtların (karbon kökenli enerji kaynakları) kullanılması havadaki karbondioksiti arttırarak iklim değişikliğini geri dönülemez seviyelere getirmiştir. Bu dönüşümün yol açtığı doğal afetler, salgın hastalıklar bilimsel bir bakış açısıyla hayatın sürdürülebilirliği için ivedi tedbirler alınması icap ettiğini ortaya koymaktadır (Güripek, 2025 :3). İklim değişikliği, doğal kaynakların sınırsız bir şekilde sonsuzca tüketimi sonucunda, atmosferin sera gazıyla kirletilmesine, ekosistemin bozulması ile içilebilir suların azalmasına ve toprağın kalitesinde bozulmaya yol açmakta ve sonuç itibarıyla yaşama elverişli sahaların azalması gibi riskleri bünyesinde taşımaktadır (Kızmaz, Z., 2021: 432). Bu çevresel tesirler zamanımızda güneş ve rüzgar gibi yenilenebilir enerjiye yönelmeyi zorunu kılmaktadır.

1992 yılında Rio de Janeiro'da imzalanan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, küresel ısınmanın azaltılması hususunda küresel düzeyde atılmış ilk hukuksal adımdır. İklim değişikliği iklimin ortalama değerlerinin uzun yıllar itibarıyla devam eden istatistiki değişimleridir. 1906 - 2005 yılları arasında global ortalama yüzey sıcaklığı $0,74\text{ C}^0$ artış göstermiştir. 1990-2100 dönemi itibarıyla 3 C^0 en iyi olasılıkla 2 - 4.5 santigrat derece bir artış tahmini öngörülmektedir(Türkeş, 2008 : 26). Türkiye'nin de tarafı olduğu 2015 tarihli Paris İklim Anlaşması, ülkelerin karbon emisyonunu azaltarak küresel ısınmayı 2 C^0 'nin altında tutmayı (ideal olarak 1.5 C^0 sınırında) hedeflemektedir. Küresel ısınmanın 2030 yılı itibarıyla bir buçuk santigrat derece sınırında tutulması hedeflenmiş olsa da bu hedefin tutturulamayacağı şimdiden anlaşılmıştır.

Küresel ısınmanın 1.5 C^0 sırasında tutulması için dünya çapında net sıfır karbon emisyonuna 2050 yılı itibarıyla ulaşılması icap etmektedir. Kritik eşik olarak 2030 yılında, 2010 seviyesinin yaklaşık olarak %45 nispetine kadar azaltılması zorunludur. 1850-1900 arası dönemden başlayarak tespit edilen bu sıcaklık hedefleri, ekosistemlerin sürdürülebilirliği için bir güvenlik sınırı olarak kabul edilir. 2 C^0 artış ile 1.5 C^0 artış arasındaki farklılık denizlerin yükselmesi ve aşırı sıcaklık dalgaları, mercan kayalıklarının tahribi gibi konularda hayati etkiler oluşturmaktadır. Global ekonomi ve enerji sektörü üzerinde yaptığı tesirler düşünüldüğü zaman bu sınırın aşılması bakımından fosil yakıtların bırakılıp yenilebilir enerjiye yönelmenin önemi anlaşılmaktadır.

Sera gazı salınımlarının bugünkü düzeyinin altına indirilememesi, iklim

değişikliğinin 20. yüzyıldakinin çok daha üstünde bir seviyede birçok değişiklikler göstermesine sebep olacaktır (Solomon, S., vd., 2007: 21). Bu durum da toplumları önemli ölçüde olumsuz etkiler altında bırakarak, sürdürülebilir kalkınmaları önünde engel teşkil edecektir. Bu yüzden uluslararası toplumun üzerinde insandan kaynaklı sera gazı emisyonlarını azaltma ve iklimsel riski önleme gibi bir görev bulunmaktadır. Politika yapıcılarının iklimsel değişiklik, tesirleri ve gelecekteki potansiyel tehditler hakkında muntazam bilimsel analizler sunarak uyum sağlama amacıyla kurulan IPPC, ARG sentez raporunda " Küresel ısınmayı sınırlayan tüm senaryolar bu 10 yıl içinde bütün sektörlerde hızlı, köklü ve çoğu zaman acil sera gazı emisyonlarını azaltmayı ihtiva etmektedir" şeklinde raporunu sunmuştur (IPPC, ARG Sentez Raporu 2023).

Yeşil sosyal politika aktörleri yalnızca ulusal seviyede değil, yerel, bölgevi ve global düzeyde ele alınması icap eder. Sivil toplum, işçi ve işveren sendikaları, şahıslar, akademik camia, medya, mesleki birlikler, iş yerleri, devlet ve organlarını kapsayan çok katmanlı bir yapı söz konusudur. Yeşil sosyal politikanın bu aktörleri en başta sosyal alanda yer alan dönüşümleri gerçekleştirir. Burada sürdürülebilir ve düşük karbon yayan ekonomilere destek veren; tüketicilerin çevre ve iklim dostu tüketim kalıplarına yönltilmesinin ve çevre ile uyumlu üretim süreçlerinin desteklendiği toplum yapısı oluşturulması önem taşır. Yeşil sosyal politika programları, çevresel etkileri azaltarak sosyal eşitsizlikleri giderici rol üstlenir. Örnek olarak elverişli olmayan çevre koşullarındaki yoksullar için kamusal harcamalar bu sınıfların çevresel risklerden korunması bakımından katkı sağlar. Yeşil işler geliştirmek, yoksulların istihdamı için fırsat yaratarak istihdamına katkı sağlar. İklim değişikliğinden etkilenerek göç edenlere yönelik uygulamalar, bu sınıftaki kişilerin yeni yaşam ortamlarına uyum sağlamalarına yardımcı olacaktır. Enerji verimliliğine sahip sosyal konutlar geliştirmek, yoksul grupların enerji masraflarını azaltıp, hayat standartlarının iyileşmesine yol açar. Çevre etiğinin geliştirilmesi, doğal kaynakları sürdürülebilir bir tarzda kullanarak, gelecek nesillere kayıpsız devredilmesini mümkün kılar.

Makalemizde, uygulamada oluşan yeşil sosyal politika stratejilerini; yeşil istihdam, adil geçiş politikaları, yeşil sosyal hizmet ve yardım programları, yeşil sağlık ve eğitim olmak üzere dört ana başlıkta toplayacağız.

1. Yeşil İstihdam

Yeşil istihdam İLO, BM Çevre Programı, Milletlerarası İşverenler Örgütü ve Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu'nca şöyle tanımlanmıştır: " Enerji ve hammadde tasarruf sağlayan, sera gazı emisyonunu azaltan, atık ve kirliliği asgaride tutan, ekosistemleri koruyup onaran, girişimlerin ve toplumların iklim değişikliğine uyum sağlamasını olanaklı kılan işlerdir". Ayrıca yeşil işlerin insan onuruna yakışan işler olması gerektiği ifade edilmelidir. Yeşil girişimler, girişimlerin ekolojiyi merkezlerine alarak yeniden dizayna tabi tutulması gibi planları kapsar (ILO, 2022

:6).

Paris anlaşmasıyla kalkınmış ülkeler sera gazı emisyonlarını hızlı bir şekilde azaltma hususunda fikir birliğine varmış, birtakım politik girişimlerde bulunmalarının zorunlu olduğunu da teyit etmişlerdir. Devletler ekonomik büyüme ile beraber, ekolojik duyarlılık çerçevesinde hareket etme sorumluluğunu üstlenmişlerdir (Koch, 2018 : 37). Bu çerçevede üstlenilen sürdürülebilir kalkınma hedefi bir taraftan çevresel duyarlılığı gerekli kılarken, diğer taraftan toplumsal adalet ve sosyal eşitlik hedeflerini de içermektedir (Koehler, 2016: 150; Ortakaya, 2023:401). Yeşil sosyal politika, sürdürülebilir kalkınma için çevresel ve toplumsal bütünleşik ilişkilerin kurulmasını öngörür. Sürdürülebilir kalkınma için insanlar, gezegenimiz ve refah bakımlarından mahalli, ulusal ve uluslararası düzeyde politikaların dizayn edilmesi icap etmektedir. Böylece bu politikaların birbirleriyle entegre olarak, bütün insanlık için yaşanabilir bir İstikbal inşa etmek hedeflenmektedir (Güripek, 2025 : 134).

Yeşil istihdam ise bir taraftan çevresel korumaya ve onarmaya katkı sağlamayı hedeflerken, diğer yandan insan onuruna yakışır adil, istihdam güvencesi sunan çalışma koşullarını ifade etmektedir. Yeşil istihdam esasen beş gaye gütmektedir (İLO, 2022) :

1. Enerji ve hammadde kullanımında verimlilik artışı sağlamak,
2. Sera gazı emisyonlarında azaltma sağlamak,
3. Zehirli atık ve çevresel kirliliği engellemek,
4. Ekosistemi ve biyoçeşitliliği korumak,
5. İklim değişikliğinin tesirlerine karşı direnç kazanmak.

Yeşil istihdam, üretim süreçlerinde dönüşüm yapmayı ve çevre dostu mamulleri teşviki öngörür. Aynı zamanda minimum bir gelir garantisi, sosyal güvenlik hakkı sağlayan kuşatıcı sosyal korumayı ve emeklilikte asgari bir gelirin garantisini sağlayan işleri temeline alır. Bu yeşil işler, yeşil ekonomiler düzleminde gelişir ve tarım gibi klasik sektörlerden yenilebilir enerji kollarına kadar çeşitlenir. Yeşil istihdamdakiler rüzgar türbini veya güneş paneli teknisyenlerinden yeşil inşaat çalışanlarına kadar geniş bir yelpazede yer alırlar. Yeşil işler, düşük emisyon yapan yenilebilir enerji üretimindeki istihdamı doğrudan kapsarken; kimya, demir- çelik, bilgi teknolojilerindeki dolaylı istihdamı da kapsamına alır. Yeşil istihdamdakilerin üretim vetiresindeki dönüşüm esnasındaki zorluklara karşı koyma kabiliyetlerinin geliştirilmesi gerekir. Yeşil işlerde görünürlüğü düşük de olsa, yeşil bir ekonomiye etki yapan ürün yönetimi, teknisyenler, tedarik, lojistik, insan kaynakları gibi bölümlerde çalışanlar da bu dönüşümde mühim bir yer işgal etmektedir.

(ILO,2022). Covid -19 salgınından sonra, dünya büyük bir kriz atlarmış ve bu olay tabii dengenin korunmasının ne kadar önemli olduğunu göstermiştir. Salgınla birlikte, hükümetler ve diğer siyasal aktörler birtakım iktisadi ve politik düzenlemeler yapmaya başlamışlardır. Aynı zamanda corona salgını ile birlikte Paris Anlaşması ve Gündem - 30'un hedefleri gündeme gelerek, bilhassa yeşil ekonomilerin dönüşümü için acil eylem çağrılarında bulunulmaya başlanmıştır. Bunun sonucu olarak birçok ülke, yeşil ekonominin bir sacayağı olan yeşil istihdamı hızlandıracak siyasal kararlar almışlardır (Güripek, 2025 : 151). ABD'de ülke sattığında yeşil işler kapsamında yaklaşık 3.5 milyon kişi çalışmakta olup, 2024 itibarıyla oransal olarak %45 nispetinde artış göstermiştir. Brezilya'da 2024 verilerine göre, bilhassa su, kanalizasyon ve atık yönetimi, ormancılık ve ulaşım gibi iş kollarında olmak suretiyle doğrudan yeşil sektör bünyelerinde 6.5 milyonun üzerinde işçi istihdam edilmektedir (Güripek, 2025 :152). Birçok ülkede uygulanan yeşil istihdam programları sayesinde, enerji verimliliğinde artış sağlanmış, yenilenebilir enerji kullanımı teşvikler sonucu artış göstermiş ve tabii kaynakların bilinçli kullanımı hususunda farkındalık yaratılmış, atık yönetimi konusunun ehemmiyeti daha da anlaşılır olmuştur. YENESIS programı 2018'de başlatılmış bir yeşil istihdam programı olarak, işsiz olan ve bilhassa Estonya, İtalya, Yunanistan, Portekiz, Norveç, İspanya, Hırvatistan ve Güney Kıbrıs'ta yaşayan gençlere hitap eder. Bu program ile 25.000 gencin istihdama dahil edilmesi hedeflenmiş ve 1800 gencin kendi içlerinde kurmaları amaçlanmıştır.

Bir diğer yeşil istihdam projesi olarak Lüksemburg'daki 2015 yılında uygulanan Fit 4 Green and Build Jobs programı örnek verilebilir. Bu programla 18-29 yaş aralığındaki genç işsizler hedeflenmiş, bunlara inşaat sektörü bünyesinde sürdürülebilirlik konularında eğitimler sunularak, yeşil işlerde staj yapmaları sağlanmak suretiyle gençleri istihdama dahil etme amacı güdülmüştür. Aynı zamanda gençlerin stajyer ücreti olarak maddi katkı almaları ve sonuçta tam zamanlı istihdama ulaşmaları gayesi güdülmektedir. Bu programlar, doğaya uyumlu sürdürülebilir kalkınma süreçlerini hayata geçirmek için istihdamdakilerin yeşil eğitim becerileri ile donanım göstermelerine yol açacak eğitim taleplerini arttırmış ve böylece eğitim yatırımları artmıştır. Aynı zamanda yeşil işler yeni işlerin oluşmasını da tetikleyerek işsizliği giderici bir rolü de ifa etmektedir. Yenilebilir enerji istihdamı dünya çapında 12.7 milyona yükselmiş ve senede 700.000 yeni iş imkanı sağlamıştır (ILO, 2022). Yeşil işler çalışma şartlarına ve iş kalitesine odaklanılıp istihdamın hem daha verimli hem de insani düzeyinin yüksek olmasını sağlamaktadır. Bu sebeple gerek işsizliği gidermesi, gerek çalışma koşullarına, gerekse adil geçişle katkı sunması nedenleri ile yeşil istihdam yeşil sosyal politikanın önemli bir vasıtasını oluşturmaktadır.

2. Adil Geçiş Politikaları

İklimsel değişimle mücadele çerçevesinde uygulanacak yeşil sosyal politikalar bünyesinde mühim bir araç olarak, çevresel sürdürülebilirlikle, toplumsal adalet kavramlarını sentezleyen bir politik yaklaşımı ifade eder.

Anlaşılabacağı gibi adil geçiş bir taraftan çevresel bir dönüşümü gerekli kılar-ken, aynı zamanda dönüşümde sosyal ve adil olmayı da gerekli kılmaktadır (ILO, 2009). Adil geçiş net sıfır emisyonunu ve iklimsel değişime karşı direnç oluşturmayı hedef almıştır. 2017 yılında Emine Erdoğan hanımefendi liderliğinde başlatılan Sıfır Atık Hareketi, Birleşmiş Milletler nezdinde kabul gören bir çevre hareketine dönüşmüştür (Sabah Gazetesi, 8 haziran 2026). Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi'nin öncülük yaptığı Sıfır Atık Hareketi, artık yalnızca Türkiye'nin çevre politikalarının mühim bir elemanı değil; aynı zamanda küresel iklim ve çevre diplomasisinde de takip edilen örnek girişimlerden biri mevkiye yükselmiş durumdadır (Alkin, 2026 :4). Adil geçiş iklim değişimine direnç oluşturmayı hedeflerken, insani iş imkanları oluşturmayı, sosyal diyalogda gelişme sağlamayı, çalışma ve asıl insan haklarını esas almayı odağında tutar. Adil geçiş, iklim değişikliği ile birlikte oluşan eşitsizlikleri ortadan kaldırmak, toplumun kırılğan gruplarını güçlendirmek ve yoksulluğu ortadan kaldırmak gibi birtakım görevler ifa etmektedir. Aynı zamanda, iklim değişiklikleri etkisiyle oluşan afetlere karşı da bir tampon vazifesi ifa eder (UM, 2022 : 4). Adil geçişin ILO tarafından sürdürülebilir bir ekonomik düzene geçiş için çok önemli bir sosyal siyaset vasıtası olduğu vurgulanmıştır (ILO, 2022). Adil geçiş istihdamda artış, iş kalitesinde yükselme, çalışma şartlarında iyileşme, toplumsal adaleti sağlama ve yoksulluğa çözüm bulma gibi konularda görevler üstlenmektedir. Yine ILO, adil geçiş ile birlikte enerji kaynaklarının daha verimli kullanılması sayesinde tabii kaynakların korunduğunu, teknolojik yeniliklerin arttığını, tasarrufla artış ile yeni yatırımların önünün açılıp istihdamda artış sağlandığını belirtmiştir (ILO, 2015).

İklimsel değişimden en az sorumlu olmakta olan ülkelerin, bu değişiklikten kaynaklı felaketlerden en fazla etkiliyor olması iklimsel adaletsizlik kavramı ile ifade edilmektedir. İklim değişimine yol açan sera gazı emisyonu salınımindan en fazla sorumlu olan gelişmiş ülkelerin aynı zamanda iklim göçüne yönelik önlem alarak sınır duvarlarını en çok kuvvetlendiren ülkeler olması, iklim adaleti bakımından gözü önüne alınması gereken önemli bir husustur (Balcılar, 2022 :118).

Adil geçiş, başlıca aşağıdaki temel unsurları içerir :

1. Kuşatıcı toplumsal diyalog,
2. İklimsel değişimin işçilerin ve halkın üstündeki menfi etkilerini azaltmak,
3. Yeşil işletmeler ve yeşil istihdamın teşviki ve insan onuruna uygun işlerin özendirilmesi,
4. Gelişmekte olan ülkelere destekler verilmesi ve sürdürülebilirliği sağlayan yatırımların (altyapı, konut, ulaşım vs.) teşviki,
5. Bütün vatandaşların sürdürülebilir bir yaşama kavuşmasını sağlamak,
6. Fakir hanelerin enerji haklarını koruyucu önlemler almak,
7. Dönüşüm metresinde durumdan olumsuz bir şekilde etkilenen sektör ve

işletmelere yönelik yardımların arttırılması.

Bu hedeflere ulaşp adil bir geçiş sağlamak için, eğitim, yatırım, bütçe, vergilendirme, teknolojik atılım ve toplumsal koruma sistemlerinin geliştirilmesi önem arz etmektedir. Aynı zamanda paydaşların birbirleriyle kurdukları ilişki de önemlidir. Adil geçiş programını toplumdaki her kesimin temsilcisi olan aktörlerin birbirleriyle uyumlu olarak yürütmesi sürdürülebilirlik amacını gerçekleştirmesine hizmet eder. Adil geçiş süreci ile başlatılan iş hayatı ile ilgili yapılan reformist düzenlemeler hukuki dayanaklarla desteklenmelidir. Adil geçiş politikaları temelinde geniş tabanlı kapsayıcılık anlayışına dayanır. Bu sürecin işleyebilmesi, onun paydaşlarının uyumlu katılımlarını gerekli kılar. Hükümetler, sendikalar, sivil toplum, kamuoyu hep birlikte, toplumdaki tüm kesimler bu diyalogda yerini almalıdır. Aynı şekilde adil geçiş politika dizaynları; endüstri, teknoloji, yerel kalkınma, mahalli idareler, eğitim, istihdam ve iklimsel politikalar ve sağlık politikaları gibi birçok politik uygulamalarla uyum içinde olmalıdır. Türkiye'nin iklim diplomasisinde görüldüğünü artırması ve uluslararası toplumda ve müzakerelerde daha etkili

konuma gelmesi için 9-20 Kasım 2026 tarihinde yaklaşık 200 ülkenin katılacağı konferansa Türkiye adına başkanlık yapacak olan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'a önemli görevler düşmektedir. BM İklim Değişikliği Çevre Sözleşmesi 31 Taraflar Konferansı(KOP31), gibi zirvelerde iklim çalışmalarına dair verilen taahhütlerin uygulanmaya konulmaları sağlanmaya çalışılmaktadır. Bakü'de 2024 yılında gerçekleştirilen COP29 ile gelişmiş ülkeler tarafından gelişmekte olan ülkelere her yıl 300 milyar dolar aktarılması kararlaştırılmıştır. Koop 30'da küresel uyum hedefleri ortaya konulurken, adil geçiş unsurları içeren Belem Eylem Mekanizması (BAM) oluşturuldu. Aynı zamanda oyun finansmanının 2035'e kadar 3 kat arttırılması kararlaştırıldı (birbuçukderece.com, 2026).

Adil geçiş kavramını ABD'de 1980'lerde sendikalar gündeme getirmiş, Rio konferansında tekrar gündem olmuş, Paris Antlaşması ile küresel politikada önemli bir öge haline gelmiştir. İspanya'nın Ulusal Kömür Madencilik İşletmeleri Federasyonu ve 45 milyon üyeli ETUC temsilcisi sendikalar arasında oluşturulan maden ocakları dönüştürme projesi, maden sahalarındaki işletmeleri ve temiz enerji kuruluşlarını desteklemeyi hedeflemiştir. Bu süreçte 40 yaş üzeri maden işçileri için erken emeklilik, yeşil istihdam için yeniden eğitilmeleri, ekolojik düzenleme ve işsizlik destekleri gibi kapsamlı bir adil geçiş paketi oluşturmuşlardır. Dünyanın en kaliteli kömür kaynaklarına sahip Şili'de adil geçiş süreci resmi politikalara dahil edilmiş ve bu gaye ile 2021 yılında geniş kapsamlı yeşil sosyal politika aktörlerinden oluşan bir yapı kurulması söz konusu olmuştur.

Adil geçiş süreci dünyadaki çoğu ülkede, üretimde düşük karbon salınımı için önlemler alma, bu vetirede zarar gören işçilerin kayıplarını telafi etme ve geçim kaynaklarını emniyete alma amaçları gütmektedir. Oysa, gerçek bir adil geçiş, toplumun bütün bireylerini kapsayan, gelecek kuşaklar için güvenli bir doğa sunmayı

amaç edinen, küresel karbon bütçesini devletler arasında dengeli dağıtan, tüm vatandaşların barınma, beslenme, enerji, ulaştırma gibi temel gereksinimlerini hak anlayışıyla karşılayan tabandan demokrasinin hükümlerine olduğu bir yaklaşımı ifade etmektedir.

3. Yeşil Sosyal Yardım ve Hizmet Programları

Yeşil sosyal hizmet programı, çevresel adaleti ve beraberinde sosyal adaleti bir arada gerekli kılmaktadır. Bu yaklaşımda, şahısların ve toplulukların fiziki çevre ile olan etkileşimleri, sosyal ve iktisadi eşitsizliklerin ve ekolojik krizlerin asıl sebepleri ile bir arada değerlendirilmektedir. Sürdürülebilir bir çevre ve yeşil sosyal politikaların teşkilinde çok önemli bir rol üstlenen yeşil sosyal yardım ve hizmet programları birey ve toplumun çevrede oluşan değişimlere karşı direnç kazanmalarına katkı sağlamaktadır. Yeşil sosyal hizmet, çevre krizlerinin toplumsal etkilerini konu edinen, çevre ile uyumlu ve toplumsal adaleti öncelikli hedef olarak seçen bir yaklaşma oluşturmaktadır. İklimsel değişimlerin öncelikle kırılgan grupları üzerinde, bununla beraber tüm toplum üzerindeki menfi etkilerini gidermeyi hedef alır. Bu yaklaşım beraberinde çevre problemlerinin temeline inmeyi hedeflemektedir. Yeşil sosyal hizmet yaklaşımı, çevresel adaleti esas alarak bilhassa iklimsel değişimin sebep olduğu adaletsizlikleri gidermeyi amaçlar. Bu gaye ile yeşil sosyal hizmet nakdi ve ayni yardımları kullanarak çevresel adaleti gerçekleştirme konusunda katkı sağlamaya çalışır. Risklere karşı birey ve grupların direncini kuvvetlendirmek, sağlıklı bir ortam inşa etmek, enerji güvenliğini geliştirmek, yeşil konutlar inşa etmek, afetten sonra kayıpları tazmin etmek, afet bilincini güçlendirmek için eğitim programları tertip etmek, yoksul ailelere gelir desteği, psikolojik katkı ve rehabilite edici hizmetler vermek, cinsiyet ayrımına uğrayan kadınlara ve ırkçılığa uğrayan bireylerin sosyalleşmesine katkı sağlamak vb. gibi hizmetlerle çevresel adaleti ve sosyal adaleti entegrasyon dahilinde yürütmeye çalışır.

Gelişmiş ülkeler tarafından gelişmekte olan ekonomilere parasal destek ve teknoloji aktarımı konularında verilen sözlerin, vaat edilen düzeyin oldukça gerisinde kalması nedeniyle, Yeşil İklim Fonu, Kayıp ve Zarar Fonu gibi fonlar ile, tarafı çok olan bir takım finansal mekanizmalar teşkil olunmuştur. Buradaki gaye, aşırı hava olaylarının oluşturduğu afetlerin meydana getirdiği zararların tazmini, bölge halklarının refahını artırmak ve biyoçeşitliliği güçlendirmektir. Bu iki fon, bir taraftan afetlerin oluşturduğu kayıplara karşı kısa vadede sosyo-ekonomik bir katkı sağlarken, diğer yandan uzun vadeli olarak insanların iklimsel değişime uyum sağlama- sına yardımcı olur (Social Protection Floors, 2026). Yeşil sosyal kalkınma programlarının, yeşil sosyal politika ve sürdürülebilirlik açılarından önemli işlevler gördüğünü ifade edebiliriz. Örnek olarak Kenya'da uygulanan Hunger Safety Net Programme (HSNP) adındaki Açlık Güvenlik Programı mühim bir sosyal yardım programıdır. Program ile, Kuzey Kenya'da kuraklık altındaki bölgelerdeki kişilere yapılan şartsız nakit yardımları gündeme alınmıştır. Toplam 100.000 aileye ulaştırılan nakit

yardımları kısa vadede kuraklıktan etkilenen ailelere destek olurken, koşut olarak uzun vadede bütün iklim etkileri için dirençli bir toplum yaratma hedeflenmiştir.

Yeşil sosyal yardım ve hizmet programlarının temeli insan hakları felsefesini kapsar ve her bölgenin gereksinimleri düzleminde şekillenmesi icap eder. Yani yeşil sosyal politika uygulamaları evvelemirde evrensel adalet, eşitlik ve insan hukuku prensiplerini benimser, sonra ise politika ihtiyaçlarına göre şekillenir.

Dünyanın en büyük tropikal ormanları olan Amazon ormanları Brezilya için önemli bir zenginlik kaynağıdır. Amazon biyoçeşitlilik olarak çok yüksek olup, ekosistem bakımından mühim bir tabii kaynağı oluşturur. Bununla beraber bölgedeki halka başta orman faaliyetleri olmak üzere birçok istihdam sahası açar ve gelir kaynağı temin eder. Bölgenin muhafazası ve biyoçeşitliliğin korunması amacıyla Brezilya hükümeti ve diğer paydaşları Amazon Fonu girişimleri başlatmış böylece bölgede sürdürülebilir kalkınmaya katkı yaparak bölge halkının refahını artırmayı hedeflemişlerdir. Sürdürülebilir kalkınma için gelecekte taviz vermeden günümüzdeki üretimi ve kaynak kullanımını daha verimli kılma çabasına girmişlerdir.

Buna rağmen iklim değişimi uyum yasalarından yerli halkların çoğu kere çifte kırılmalı (Double Burden) denilen bir etki altında kaldıkları vurgulanmaktadır. Bu haklar iklim değişiminin yarattığı kuraklık, biyoçeşitlilikteki kayıp, orman yangınları gibi çevre krizlerinden en yoğun bir şekilde etkilenirken, aynı zamanda iyi tasarlanmayan, onları himaye etmeyen uyum yasaları yürürlüğe girdiğinde doğal tahribatla birlikte kanuni düzenlemelerin oluşturduğu kısıtlardan aynı zamanda zarar görmektedirler. Özetle çifte kırılmalı, iklim yasasından yerli halkların dezavantajlı olarak etkilenmesi; tabiatı korumak veya iklim değişimine uyum sağlamak hedeflenirken, bu coğrafyadaki tarihsel koruyucu durumundaki insanların hak ihlallerine uğramaları, yerinden edilmeye maruz kalmaları anlamındadır(Ortakaya, vs., 2023 : 413).

Yeşil sosyal koruma ile alakalı politikalar, AB Yeşil Mutabakatı bünyesinde geniş bir paya sahip bulunmaktadır. Adil geçiş amacıyla vatandaşlar için verimli enerji ve daha temiz mobil yatırımları realize etmek, yeşil kasabalar inşa etmek, fosil yakıt sektörlerinden ayrılacak bölgeler için sosyal gözetleme ve gerekli becerileri kazandırmak için destekler olarak özel fon temin etmek için Sosyal İklim Fonu oluşturulmuştur. Yani toplumsal, çevresel ve iktisadi bakımlardan kapsamlı bir koruma hedeflenmiştir (Güripek, 2025 :157).

Belçika'nın Valonya muhitinde toplumsal dışlanma ile birlikte iktisadi zorluklar yaşayan vatandaşları için, sosyal katılımı ve yeşil istihdamı güçlendirmek için halka yönelik destekler ve yeşil şehirleşme kapsamında Marshall Plan 2.green adlı toplumsal katkı planı 2013 yılında uygulanmaya başlanmıştır. Bu örneklerle somutlaştırmaya çalıştığımız yeşil sosyal hizmet ve sosyal yardım uygulamaları esasen iklimsel adaleti pekiştirme, fakir grupları destekleme, toplumsal dışlanmaya set

çekme, toplumsal refahı güçlendirme ve çevresel sürdürülebilirliği güçlendirme amacını güden programlardır. Bu programlar ile sosyal riskin tesirlerini hedefleme, şahıslara ve sosyal sınıflara gelir desteği temin etme, toplumsal ve ekonomik olarak güçlendirme gibi ortak hedefler güdülmektedir. Bu amaç doğrultusunda en çok karşılaşılan sosyal yardım uygulamaları ivedilik arz eden durumlarda yapılan nakdi transferler ve aynı yardımlardır. Ancak bu uygulamalar yeterli olmayıp, tasarım ve yönetim gücü daha yüksek yeşil sosyal koruma programları gereklilik arz etmektedir. Hak esaslı sosyal politika programları uygulanarak sosyal politikanın klientalist (müşterici, popülist) niteliği engellenerek, kuşatacı, refahı yayıcı, katılımcı ve temel sosyal güvenlik ve servislerin birer yurttaşlık hakkı görüldüğü uygulamalar gelişim göstermiş olacaktır.

4. Yeşil Sağlık ve Eğitim Hizmetleri

Yeşil sağlık hizmetleri sağlık ile ekolojiyi uyumlaştıran ve bu alanları ilişkilendiren geniş kapsamlı bir strateji ifade eder. DSÖ yeşil sağlık hizmetlerini şöyle tanımlamıştır : " Bütün sağlık kurumları ve hizmetleri çevresel olarak sürdürülebilir olmalıdır ; güvenli yönetilen su ve sanitasyon hizmetleri ile temiz enerji kullanılmalı; atıklarını sürdürülebilir biçimde yönetmeli ve satın aldığı ürünleri sürdürülebilir şekilde temin etmeli; aşırı hava olaylarına karşı dayanıklı olmalı; sağlık çalışanlarının sağlığını ve güvenliğini koruyabilecek kapasitede olmalıdır " (WHO, 2023). DSÖ'nün tanımını yaptığı yeşil sağlık hizmetleri doğrudan tedavi hizmetleri sunmayı, çevresel duyarlılıkta sürdürülebilirliği ve sağlık görevlilerinin istihdam koşullarını koruyan bir yapıda olmayı gerekli kılmaktadır. Yeşil sağlık hizmetleri çevreyi korurken, iklim değişikliğinin karşısında direnç geliştirmeyi, iklimden kaynaklanan sağlık risklerine karşı bilinç kazandırma ve yeşil hastaneler bina etmeyi, karbon salınımı ile atık tüketimini azaltma gibi amaçları gütmektedir.

Yeşil sağlık hizmetlerinin gündeme alınmasında İngiltere öncü politikaları ile dikkati çekmiştir. Ulusal sağlık hizmetleri (NHS), NHS Greener Planı ile 2040 yılına kadar karbon sıfır olmayı hedefini alan dünyadaki ilk sağlık sistemidir. Güneş enerjisi ile ilgili panellerin kullanımı, düşük karbon yayan ilaçlar ve yeşil ulaştırma planları tatbik edilmektedir. Plan çerçevesinde açık havada yürüme özendirilmekte (kamu spotlarıyla) bisiklet yolları geliştirilmekte, bisiklet kullanımı teşvik edilmekte, yerel idarelerce park ve bahçe sayıları artırılmakta, Go Jountly gibi mobil uygulamalar ile insanların boş vakitlerini tabiat ile iç içe geçirebileceği değişik faaliyet tavsiyeleri sunmayı içeren bir dizi yeşil sağlık programları oluşturulmuştur (NHS, Green Health, 2020). Bununla beraber Yeşil Sosyal Reçete (Green Social Prescribing) adıyla 2021 yılında uygulamaya konan yeşil sağlık hizmeti uygulaması, zihinsel sıhhati iyileştirerek sağlık adaletsizliklerini düzeltmek amacıyla bütüncül bakım sistemlerine yeşil sosyal reçetelendirmeyi entegre etmeyi planlamıştır. Yeşil sosyal reçetelendirme, yeşil aktiviteler ve mavi faaliyetler olarak bilinen yerel yürüyüş programlarını, bahçe faaliyetlerini, yeşil spor tesislerini, açık hava yüzme çalışmalarını

ve açık havadaki her türlü sanat ve kültür faaliyetlerini içermektedir.

Bu aktivitelerin her bir şahsın ve grubun gereksinimi nispetinde belirlenmesi icap etmektedir. Böylece toplumun psikolojik sağlığını güçlendirmek, sağlık eşitsizliklerini gidermek, sağlık ve sosyal bakıma olan ihtiyacı azaltmak mümkün olacaktır.

Yeşil eğitim hizmetleri kavramı, bireylerin iklim değişimi, kaynak idaresi, ve tabiat hakları konularında bilinçli olmalarını sağlayan ve bu konularda bilgi, beceri ve değerleri geliştirmelerini hedefleyen programlardan oluşur. Bu politikalar bir yandan çevresel sürdürülebilirliği gözetirken diğer yandan doğa esaslı bir takım eğitim modülleri düzenler. Aynı zamanda eğitimi herkes için erişilebilir bir hak haline getirmeyi hedefleyen politikalardan oluşur. Yeşil eğitimin temelde sürdürülebilirlik ilkesini içselleştiren ve bu hedeflere ulaşmayı benimseyen ve gerekli bilgi, yetenek ve mesuliyet sahibi kişiler yetiştirmeyi esas alır. Yeşil eğitim, ilk safha olarak yeşil bina inşasını temeline alır. Karbon esaslı yakıtların tüketimini düşük düzeyde tutacak enerji kaynaklarını devreye sokarak; atık tüketimini azaltmayı hedefleyen, su ve enerji kullanımında verimliliği artırmayı hedefleyen çevre dostu yapıların inşası bu sürecin ilk aşamasıdır. Yeşil eğitim felsefesinin temelinde ise yeşil müfredat yer alır. Bu müfredat ekolojik bilinci geliştiren, tabiat bilimleri temelli ve aynı anda adalet anlayışını da esas alan mülkü disiplinler bir bilimi oluşturur. Yeşil müfredat ile iklim etkisini zayıflatma ve uyumlaşmayı sağlamayı okul öncesi, ilkökul, orta, lise ve üniversite düzeylerinde entegre edilmesi suretiyle sağlanmaktadır. Çevre, iktisat ve sosyal yapı arasındaki ilişkiler vurgulanarak öğrenciler sürdürülebilirlik konusunda harekete geçirilir (UNESCO, 2025). Yeşil eğitim ile öğretmen ve siyasetçilerin eğitilmeleri için tedbirlerle iklime duyarlı olmaları sağlanır. Mesleksi eğitim standartları ile öğretmen, teknisyen ve yöneticilerin yeşil eğitimi uygulama kapasitelerini geliştirmeleri hedeflenir. Toplumsal eğitim merkezleri teşkil edilerek iklim eğitimi çalışmalarını yaşam boyu öğrenme sürecine entegre etmek suretiyle bütün toplumu eğitim sürecine dahil etmek amaçlanır.

Yeşil eğitim ile yeşil sağlık uygulamaları iklimsel değişim ile mücadele için mühim yeşil sosyal politika vasıtaları arasında yer alır. Bu projeler aracılığıyla ekosistemlerin korunması özendirilmekte, sağlık ve eğitim sürecinde eşitliğin teminine katkıda bulunulmakta ve toplumun fiziki, zihni ve kültürel mukavemeti artırılmaktadır. Fakat tatbikattaki eşitsizlikler, maliyet sorunu ve bürokratik engeller dikkate alındığında, bu sistemlerin daha kuşatıcı ve dengeli politikalarla güçlendirilmesinin gerektiği anlaşılmaktadır.

Sonuç

Bu çalışmayla, iklimsel değişikliğin sosyal politika ile çok taraflı ilişkisi anlatılmaya gayret edilmiş ve sosyal politikanın iklim değişikliğine nasıl bir cevap verebileceği kuramsal olarak analiz edilmiştir. Çalışmamızda, iklim değişikliğinin yarattığı krizlere temas edilerek bu krizlerin meydana getirdiği toplumsal sonuçlara

değinilmıştır. Çalışmamızın esas argümanı iklim değişikliğinin yarattığı etkilerin sadece çevresel tahribata sebep olmadığı, aynı anda insanların refahını da hem doğrudan hem de indirekt olarak etkilediğini vurgulamaktır.

Sosyal politika, piyasanın işlemesinden kaynaklanan sorunların çözümü için reçeteler üreten multidisipliner bir bilim dalıdır. İlk dönemlerinde sanayi devriminin doğurduğu problemlere çözüm arayan ve işçi-işveren barışını hedefleyen sosyal siyaset, zamanla evrilerek çok boyutlu bir yapı kazanmıştır. Yani sosyal politika tarihi süreçte gelişimler göstermiş, içeriğini, amaçlarını ve vasıtalarını sosyal gereksinimlere göre biçimlendirmiştir. İklim krizinin kaynağını önemli ölçüde insan etkinlikleri teşkil etmektedir. Bu anlamıyla iklim krizlerine yol açan iklim değişiklikleri büyük ölçüde insanın tabiata hükmetme çabasının bir sonucudur. İnsanın doğadan kopması kapitalizmle doruğa ulaşmıştır. Piyasa ekonomisinin genişlemeye yönelmesi, iktisadi faaliyetlere ve imalat için girdi talebine, dolayısıyla tabii kaynaklara baskı yapmaktadır. Sınırlı kaynaklara devamlı baskı uygulayan piyasa ekonomisi anlayışı birçok ekolojik krize yol açmıştır. Sanayileşmeden itibaren 1.3 santigrat derecelere ulaşan günümüz sıcaklığındaki artışta, her 0.5 santigrat derecedeki artışın ekosistemde yaşamsal neticelere yol açacağı iklim bilimcilerce sık sık ifade edilmektedir. Bu yüzden iklimsel değişim global bir sorun haline gelmiş, uluslararası ve ulusal seviyelerde düzenlemeler yapılmasına yol açmıştır. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ile iklimsel taahhütler başlamış, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri benimsenerek kapsamı genişletilmiş ve Paris Antlaşması ile bağlayıcılık kazanarak kurumsal bir yapıya kavuşmuştur. Küresel seviyede tüm canlıların refahını etkileyen iklim sorununa karşı DSÖ, OECD, AB seviyelerinde geliştirilmiş olan politikalara baktığımızda, hala istenilen sonuca ulaşmada geri olduğumuz ve iklimsel değişikliğin sosyal boyutlarının her gün artma eğiliminde olduğu anlaşılmaktadır. Öncelikle ortaya çıkan sosyal riskler sebepleri, boyutları ve tesirleri ile uzun boylu olarak araştırılmalı ve üretilecek çözümler kapsayıcı bir surette ele alınmalıdır.

İklim değişikliğinin sebebiyet verdiği aşırı hava olayları (sel, kasırga ve fırtınalar vs.) insanların geçim kaynaklarını yaşam koşullarını ve hayatlarını doğrudan etkileyebilmektedir. Bir sel olayı binlerce kişinin hayatına mal olabilmekte ve geçim ve yaşam alanları üzerinde etkiler yaratabilmektedir. Bir kuraklık, toprağı verimsizleştirerek tarımsal üreticilerin geçim kaynaklarını yok edebilmektedir. Kırsal kesimde bu yüzden ortaya çıkan işsizlik, göçlere yol açmakta ve değişik sosyal problemleri beraberinde getirebilmektedir. Kuraklık besin maddelerinin fiyatlarının artmasına yol açabilmektedir. Bütün bunlardan anlaşılabileceği gibi iklimsel etkilerden kaynaklanan bir olay domino etkisiyle onlarca başka sosyal riski devreye sokabilmektedir. Bu risklerden de en çok etkilenen sınıflar; kadın ve çocuklar, yoksul, engelli ve yaşlılar gibi kırılgan gruplardır. Bu gruplar, bilhassa iktisadi ve sosyal bakımdan zayıf olmaları, kamu hizmetlerine erişimlerinde engellerle karşılaşmaları,

karar alma süreçlerine katılımlarının zayıf olması gibi sebeplerle iklim değişimi etkilerine karşı daha dirençsiz bir durumdadırlar. Halbuki gerek bu gruplar, gerekse az gelişmiş ülkeler sera gazı emisyonuna düşük katkı yapmaktadırlar.

İklimsel değişikliği yönlendiren anlayış, yalnız karbon gibi gazların salınımı değil; bunun paralelinde bireyin tabiat ile ilişkisini biçimlendiren siyasi, iktisadi ve kültürel sistemlerdir. Bu çerçevede, problemin çözümü de sadece teknolojik müdahaleler ile değil, aynı anda doğa-insan irtibatını yeniden düzenleyen etik ve politik bir dönüşümle olanaklı olacaktır.

Geleneksel sosyal siyaset anlayışında toplumun refahı arttırılmak istenirken, çevre sorunu yalnızca bir dışsallık olarak değerlendirilir. Halbuki iklimsel değişim, sosyal refahı koruma anlayışı ile toplumsal adaletin sağlanması açılarından dikkate alınmalıdır. Sosyal sigortalar, kamusal yardımlar ve kamusal hizmet uygulamaları gibi klasik sosyal politika vasıtalarının iklim krizleri gibi çok katmanlı problemlere etkili çözümler geliştiremediği güncel verilerde açıkça görülmektedir. Sosyal politikanın yalnızca koruyucu değil, aynı anda önleyici ve dönüştürücü bir rol üstlenmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Afetlere dayanıklılık, adil geçiş, çevreci sosyal hizmetler, yeşil istihdam gibi uygulamaların güçlendirilmesi ve iklime dayalı sosyal politikanın devreye sokulması gerekmektedir. Makalemizde, iklimsel değişimden en çok etkilenen kırılgan grupların özel sosyal koruma önlemleriyle korunması gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda iklim adaletiyle sosyal adaletin bütünleşik durumu dikkate alınmalı ve sosyal politika farklı kırılgan gruplara göre hedeflenerek adil çözümler bulunmalıdır. Bu çözümler, temelden demokratik gelişim ve kapsamlı, çok yönlü ve işbirliği esaslı bir politik sistemi gerekli kılmaktadır. Bu sistemde iklim değişikliğiyle mücadeleyi merkezi hükümetle, yerel idareler, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum entegre bir şekilde birlikte yürütmelidir. Sosyal politika, bu çok katmanlı işbirliğini destekleyerek demokratik, kapsayıcı ve mahalli koşullara uygun bir duruma getirilmelidir. Makalemizde sosyal politikanın sadece refah dağıtan bir misyon üstlenmemesi gerektiği, aynı anda tabii yaşamı ve sosyal dokuyu birlikte koruyan ekososyal bir vasıtaya dönüşmesi gerektiği tezi savunulmuştur. Bu çerçevede iklimsel değişim, sosyal politika biliminin sınırlarını genişleterek, yeni mesuliyet alanları tanımlamak suretiyle yeşil bir dönüşüm ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Yeşil sosyal politika kavramı ile, çevresel sürdürülebilirliği sosyal refahla birlikte bütünleştirip yürüten; tabiat ile insan ilişkisini esas alan, sosyal ve çevresel hakları aynı potada ele alan ekososyal bir anlayış anlaşılmalıdır. Bu çerçevede yeşil sosyal politika, sosyal güvenliği sağlarken, aynı anda doğayla uyum içinde bir hayatı teşvik eden bir dönüşüm aracı olmalıdır. Yeşil istihdamla insan haysiyetine yakışan iş fırsatları yaratılmalı, çevreyle uyum içinde birtakım istihdam imkanları geliştirilmelidir.

Adil geçiş politikası ile karbon ayak izinin takip edildiği adil oranlı karbon vergilendirmeleri uygulanmaktadır. Afetler karşısında toplumsal koruma tedbirleri

alınmalı, çevre dostu konutlar üretilmeli, ,doğa esaslı sosyal yardımlarla kırılgan sınıflar iklime daha dirençli hale getirilmelidir. Nihayet yeşil eğitim ve sağlık programları ile toplumda çevre bilinci artırılmakta ve eğitimde fırsat eşitliğini gözetmeyi, çevreci anlayışa uygun sağlık hizmetleri geliştirilerek, çocuklardan başlayıp bütün toplumun doğaya uyumlu bir yaşam anlayışına dair farkındalıklarını artırmak hedefini gütmektedir.

Makalemiz kapsamında, iklim değişikliği ile mücadele ederek sosyal politikanın dönüşümünü sadece yeni siyasal kararlar olarak gerçekleştiremeyeceğimiz vurgulanmıştır. Bu dönüşüm, değerlerle, normlarla ve yaşam biçimleriyle bütüncül olarak ele alınarak gerçekleşebilir. Toplumsal refah sadece gelir güvencesini değil, tabiatla uyumlu bir yaşam alanı oluşturarak gerçekleşebilecektir. Bu yüzden yeşil sosyal politika, günümüzün sosyal politika disiplininin kaçınılmaz geleceği olarak görülmelidir.

KAYNAKÇA

- Alkin, K., Ekonomi- Politik, Sabah Gazetesi, 08.06.2026
- Bağcılar, A.N., (2022), İklim Adaleti Bağlamında Sınırlar ve İklim Göçü, Uluslararası Eşitlik Politikası Dergisi, Cilt 2, Sayı 1, İstanbul
- Barkuş, H., İklim Mültecileri ve Yeşil Sosyal Hizmet, Toplumsal Politika Dergisi, Cilt 5, Sayı 1, Haziran 2024, s. 45 59 ; <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpd>, e-ISSN: 2717- 9338
- Çakır, M., vd., (2020),Politik Ekoloji, Coğrafya Dergisi, İstanbul University Press; <http://jgeography.istanbul.edu.tr>; DOI: 10.26650/JGEOG2019-0019
- Güripek, H., (2025), İklim Değişikliği ve Sosyal Politika İlişkisi: Yeşil Sosyal Politikaya Doğru, Doktora tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi Anabilim Dalı, Sosyal Alandaki Politika Bilim Dalı, Kocaeli
- Kızmaz, Z., 2021, İklim Değişikliğinin Kırsal Etkisi ve Alternatif Arayışlar: Sosyolojik Bir Yaklaşım, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 31 (1), 431 - 453; (<https://doi.org/10.18069/firatsbed.827702>)
- ILO, (2009), the Employment Effects of Climate Change Responses a Role for International labour Standarts, Switzerland :
- ILO, (2022), Climate Action With Jobs and a Just Transition for All Geneva : ILO
- IPCC, ARG Sentez Raporu (2023)
- Koch, M., (2018), Sastainable Welfare, Degrowth and Eko - Social Policy in Europe, Social Policy in European Union : State of Play, 35- 50, Belgium :ETUI
- Koehler, G., (2016), Assessing the SDGs From the Standpoint Ecosocial Policy : Using the SDGs Sabversively, Journal of Internetal and Comparative Social Policy, 149 -164
- Ortakaya, Ü.İ., vd., Yeşil Sosyal Politika : Sosyal Adaletin ve Ekolojik Sürdürülebilirliğin

Bütünleşmesi, Adam Akademi, Sosyal Bilimler Dergisi 13 (2), 401 - 423;
DOI:10.31679/adamakademi.1327496

Solomon S., vd., Tignor and Science Basis, Contribution of Working Group I to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change, Cambridge University press

Türkeş , M., 2008, Küresel İklim Değişikliği Nedir? Temel kavramlar, Nedenleri, Gözlenen ve Öngörülen Değişiklikler, İklim Değişikliği ve Çevre Cilt 1 (1), 26-37, Çanakkale

Yörük, B., (2023), İklim Göçü ve İklim Mülteciliği Kavramlarına İnsan Hakları Temelli Sosyolojik bir Bakış Van Yüzüncü yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 60

“COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” beyanları:

Etik Kurul Belgesi:	Bu çalışma için etik kurul onayı gerekmemektedir.
Çıkar Çatışması Beyanı:	Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazar/ların potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.
Finansal Destek:	Bu çalışmanın araştırma ve yazım aşamasında herhangi kişi/kurum veya kuruluşlar tarafından finansal destek alınmadığı bildirilmiştir.
Destek ve Teşekkür Beyanı:	-
Çifte Kör Hakem Değerlendirmesi:	Dış-bağımsız
<i>The following statements are made in the framework of “COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors”:</i>	
Ethics Committee Approval:	Ethics committee approval is not required for this article.
Declaration of Conflicting Interests:	No conflicts of interest were reported for this article.
Financial Support:	It has been reported that this study did not receive financial support from any person/institution or organization during the research and writing phase.
Statement of Support and Acknowledgment:	-
Double-Blind Peer Review:	External-independent